

1

FEBRUARY
1939.

REFORMATUS UJSAG

LINCOLN ÉS KOSSUTH

Irta: Vasváry Ödön

Az idén, szeptember elején lesz kilencven esztendeje, hogy Lincoln Ábrahám, akkori bukott képviselő és később az Egyesült Államok vértanu elnöke, szívvél-lélekkel állást foglalt a magyar szabadság és függetlenség ügye mellett. Majdnem két és fél esztendővel azután, 1852 elején, amikor Kossuth Lajos Amerikában járt és a Kossuth láz hullámai elborították az egész kontinenst, az országos láz hatása alól az illinoisi Springfield, az állam fővárosa sem vonhatta ki magát, ahol akkor Lincoln élt. Lincolnnal az élükön, a város legtekintélyesebb polgárai mozgalmat indítottak, hogy Kossuth Springfielddet is látogassa meg. Springfield nevű város majdnem minden államban van. Zágonyi Károly, a Fremont testőrség őrnagya a missourii Springfield nevét írta be ezen a réven az amerikai polgárháboru történetébe. Kossuth pedig személyesen járt az ohioi és a massachusettsi Springfielden. Járt-e vajjon az illinoisi Springfielden is és találkozott-e a magyar történelem egyik legnagyobb hőse az amerikai történelem egyik legnagyobb alakjával? Beszélt-e egymással a két szellemóriás? Tudott-e Kossuth Lincolnról úgy, amint Lincoln tudott róla?

Az alábbiakban ezekre a kérdésekre fogok megfelelni.

Lincoln, aki 1809-ben született, hét évvel volt fiatalabb Kossuthnál s negyven éves volt akkor, amikor a magyar szabadságharc már a végét járta. Már akkor nem mindennapi mult állott mögötte. 25 esztendő s korábban tagja lett az illinoisi állami törvényhozásnak s az maradt hét esztendőn át, amikor tovább nem vállalta a megbizást. Két esztendeig képviselő volt Washingtonban és 1848-ban azért bukott meg, mert a mesterségesen felizgatott közhangulattal szembehelyezkedve, ellenezte a mexikói háborút. Azokban az időkben, amikor a magyar nemzet a maga élethalál harcát vívta, Lincoln meglehetősen visszavonult a közéletől. Erdemetlenül háttérbe szorítva érezte magát s az időt többnyire mogorva magábasülyedséggel töltötte. Illinois politikusai már akkor országos viszonylatban is szerepet játszottak. Lincoln legnagyobb riválisa, Stephen A. Douglas az állam szenátora volt, akit már itt ott elnökjelöltnek emlegettek. Shields tábornok, a másik szenátor tiszteletreméltó nyíltsággal szállt sikra a szenátusban Magyarország mellett. Lincolnnak azonban a szürkeségbe visszasülyedve kellett várakoznia arra az időre, amely esetleg új szerepkört és szolgálati alkalmat hoz neki is.

Magyarország függetlenségi harca mély és

őszinte együtterzést keltett a fiatal köztársaságban. Illinois vezető politikusai, akik természetesen tudták, hogy a magyar ügyet politikai szempontból is előnyösen lehet felhasználni, 1849 szeptember első napjaiban már nagy népgyűlést rendeztek Belleville-ben, amely egyedül a magyar ügygel foglalkozott. A népgyűlésen maga Reynolds kormányzó beszélt, Shields szenátorral és másokkal együtt. Ez volt a legelső ilyen természetű gyűlések egyike az egész Amerikában, amely Springfieldnek, az állam fővárosának vezetőit is hasonló mozgalomra ösztönözte. Lincoln is azok között volt, akik a magyarbarát népgyűlés eszméjét megpendítették.

A springfieldi "The Illinois Daily Journal" 1849 szeptember 5-i számában meg is jelent a felszólítás, amely annak a napnak estéjére "magyar gyűlést" hív össze a megyeházán. Valami akadály merült fel, hogy a gyűlést azon az estén megtarthassák s így a felhívás másnap, szeptember hatodikán is megjelent a lapban, a következő szöveggel:

HUNGARIAN MEETING.

A meeting of the citizens of this City and County is requested at the Court House tonight, to take into consideration the present condition of Hungary, and the duty of our people towards that interesting country. Seats will be provided for the ladies.

Sep. 6, 1849.

A felhívást nem követik aláírások. Megjegyzendő, az Egyesült Államokban akkor még nem tudták, hogy a magyar hadsereg már augusztus 13-án letette a fegyvert Világosnál és a gyűlés folyamán Springfielden is, mint a "most folyó küzdelemről" beszélnek a szabadságharcról.

A "The Illinois Daily Journal" másnapi híradása szerint a magyar gyűlésen sokan jelentek meg, köztük számos hölgy. A gyűlést S. Francis nyitotta meg az összehívandók nevében. Gyűlésvezető elnökül Hon. David Davist, a 9-ik Judicial Circuit bíróját választották meg, jegyzőjéül pedig Charles Arnold-ot.

A gyűlés első dolga volt, hogy az elnök ki-nevezett egy bizottságot, hogy az vonuljon félre és szövegezzon meg egy határozati javaslatot és azt még ma terjessze a gyűlés elé. A javaslat fejezze ki a gyűlés álláspontját "a most folyó" magyarországi háború ügyében.

A bizottság tagjait a gyűlés elnöke a következő polgárokat nevezte ki: Dr. John Todd, ABRAHAM LINCOLN, E. H. Merryman, Thomas Lewis és David B. Campbell.

A bizottság félrevonult, hogy megbízatásának eleget tegyen. Közben a gyűlés főbeszédét Hon. E. D. Baker ezredes, a hatodik illinoisi kerület kongresszusi képviselője, galena-i lakos mondotta el. A majdnem egy óráig tartó lelkes beszédben ismertette Magyarország történetét s különösen azt hangoztatta, hogy hogyan volt Európa védőbástyája tatárok és a törökök ellen. (Egy kissé el is vetette a sulykot, amikor a szaracénokat is emlegette.) Annak a reményének adott kifejezést, hogy az önzetlen és önfeláldozó hazaszeretet remélhetőleg már elnyerte jutalmát abban, hogy Magyarország szabaddá és függetlenné lett, de ha esetleg az ellenség letörte Kossuthot és követőit, szellemük élni fog akkor is, ha zsarnokok a városok kapuira szögezik ki fejüket.

A gyűlés a beszédet nagy figyelemmel és tetszéssel hallgatta.

Baker beszéde után a dolgovégzett bizottság visszament a terembe, s a bizottság megbízásából maga LINCOLN ÁBRAHÁM terjesztette elő a következő határozati javaslatot, amely életrajzírói az ő fogalmazásának mondanak:

"RESOLVED, That in their present glorious struggle for Liberty, the Hungarians command our highest admiration, and have our earnest sympathy.

RESOLVED, That the Government of the United States should acknowledge the Independence of Hungary as a nation of freemen, at the very earliest moment consistent with our amicable relations with the Government against which they are contending.

RESOLVED, That in the opinion of this meeting, the immediate acknowledgment of the Independence of Hungary by our government, is due from American freemen, to struggling brethren, to the general cause of Republican Liberty, and not a violation of the just rights of any nation or people.

The resolutions were read and adopted by an unanimous vote.

A határozati javaslatot a gyűlés egyhangulag elfogadta. A gyűlés jegyzőjének, E. Francicnek indítványára a javaslatot még azzal pótolták ki, hogy a jegyzőkönyv aláírt egyik példányát elküldik Washingtonba John M. Clayton külügyminiszternek, azzal a kéréssel, hogy azt adja át a magyar nép Amerikában levő megbízottjának, Wass Sámuel grófnak, hogy így az ő általa Kossuthnak, a magyar köztársaság elnökének kezéhez jusson. A gyűlés elrendelte, hogy a határozati javaslatot és a gyűlés lefolyását közölni kell a helyi

lapokban. A résztvevők Kossuth és Magyarországra távoztak.

Hogy a jegyzőkönyv és határozat eljutott-e Claytonhoz s általa Wass Sámuel grófnak keresztül Kossuthhoz, még nem tudom. Nem lehetetlen, hogy ez az értékes okmány valóban megvan valahol.

Több magyarbarát mozgalom nem folyt le Springfielden addig, amíg Kossuth Lajos Amerikába nem érkezett. Mikor már a maguk nemében páratlanul álló fogadtatások lefolytak New Yorkban, Philadelphióban és Washingtonban, Springfield vezető polgárai 1852 január 8-án, csütörtökön újra összejöttek, hogy megbeszéljék: mi módon kellene Kossuthot az ő városukba is meghívni. Hogy ennek a gyűlésnek egyik főmozgatója és lelke megint Lincoln volt, az a tény igazolja, hogy a megnyitó beszédben ő ismertette a gyűlés összehívásának célját. Mások is beszéltek mellette, de mivel a kérdés hosszabb megbeszélést igényelt, a gyűlés kiküldött egy hét tagú bizottságot, azzal a megbízatással, hogy tanácskozásainak eredményéről egy másnap este tartandó gyűlésen tegyen jelentést. Lincoln ennek a bizottságnak tagjául is kinevezte az elnök.

Másnap, 1852 január 9-én, pénteken, a gyűlés ismét összejött és a bizottság jelentését újra Lincoln terjesztette elő. Ez a határozati javaslat hosszabb, mint az, amelyet 1849-ben hoztak s ugyancsak Lincoln munkájának mondja minden egyes életrajz írója. Lincoln műveinek sorozatá-

6
ban is így szerepel, bár a Nicolay-Hay féle legnagyobb gyűjteményben nincsen benne. (Lásd: P. M. Angle: New letters and papers of Lincoln, New York, 1930, 81-83 old.)

A határozati javaslat nemcsak a letört szabadságharcra foglalkozik, hanem őszinte részvétét fejezi ki úgy a magyar, mint az ir és német szabadságharcosokkal szemben. Erős szavakkal itéli el azt az eljárást, hogy egyes hatalmak erőszakkal avatkoznak be más államok belső harcaiba s kijelenti, hogy minden egyes népnek, amely elég nagy ahoz, hogy önálló nemzeti életet éljen, joga van ahoz, hogy ledobja a zsarnokság igáját és a maga által választott formában élje tovább az életét.

A gyűlés összehívását ekkor bizonyára lényegesen befolyásolta az a tény, hogy Washingtonban a kongresszus tagjai által rendezett banketten előtte való nap, január 7-én Lincoln nagy riválisa, Stephen A. Douglas szenátor mondta a főbeszédet, amelynek országszerte nagy visszhangja támadt.

Körülbelül három hét telt el, amikor a springfieldi magyarbarát polgárok új gyűlést hívnak

össze, most már kifejezetten azért, hogy Kossuthot a város vendégéül meghívják. Az összehívó szöveget többekkel együtt Lincoln is aláírta. A gyűlést 1852 január 26-án, hétfőn tartották meg ugyancsak a megyeházán, amelyen kimondták, hogy küldessék a város nevében meghívó Kossuthnak, hogy amikor Indianapolishól, Ind. St. Louisba, Mo. megy, utközben álljon meg Springfielden is. Egy 13 tagból álló bizottságot neveztek ki azzal a megbizással, hogy ez a bizottság kérje fel a városi tanácsot a hivatalos meghívás kimondására és továbbítására. A gyűlés azzal ért véget, hogy másnap este újra össze fog ülni a bizottság jelentésének meghallgatása céljából.

Hogy azonban másnap, a nap folyamán mi történt, még eddig nem sikerült kideríteni. Hogy a bizottság, amely önzetlenül lelkesedett a magyar ügyért, eljárta megbizásában a város hi-

vatalos vezetőinél, azt biztosra vehetjük, de hogy az előterjesztést a hivatalos körök hogyan fogadták, nem tudjuk. Annyi bizonyos, hogy ez a nap Kossuth amerikai utjának történetében az egyik legkülönösebb epizódot szolgáltatja, amelyre valamikor érdemes lesz világosságot deríteni.

Eljött az este, január 27-én, kedden. A gyűlés tagjai ismét összejöttek, az elnök elfoglalta helyét és megnyitotta a gyűlést, amikor azonban arra került a sor, hogy a tegnapi kiküldött 13 tagu bizottság nevében valaki jelentést tegyen, kiderült, hogy nemszak az nincsen, aki jelentést tegyen, hanem a bizottság egyetlen egy tagja sincsen jelen. Mindenki ott volt, mondja a gyűlésről szóló tudósítás, csak éppen a bizottság tagjai hiányoztak, Lincolnnal együtt.

A különös esetet természetesen szélteben-hosszában tárgyalni kezdték, de senki sem tudott szavahihető felvilágosítást adni. Virgil Hickox némi gúnyal azt jegyezte meg, hogy a bizottság tagjai ugylátszik félnek, hogy a fogadtatás költségeit a maguk zsebéből kell fizetni. John Calhoun indítványára egy újabb bizottságot neveztek ki, ezuttal kilenc taggal, hogy az továbbítsa a város meghívását Kossuthoz. A bizottságba a távollevő Lincolnt is beválasztották.

Ez a gyűlés azután, amennyire meg tudtam állapítani, a végét jelentette a springfieldi Kossuth-fogadási terveknek. Több gyűlésnek nem találok nyomát, valamint annak sem, hogy az utoljára kinevezett bizottság tett volna valamit.

Pontosan egy hónappal az utolsó springfieldi gyűlés után, február 27-én Kossuth Indianapolisba érkezett, ahonnét március 2-án indult a wisconsini Madisonba, onnan pedig március 9-én érkezett a missourii St. Louisba, visszafelé. Utközben, mint az eredeti tervek szóltak, Kossuth

akadály nélkül meglátogathatta volna Springfieldet is, amit azonban nem tett, bizonyára azért, mert meghívást senkitől sem kapott.

Lincoln ezekben a napokban Springfielden volt, életrendjében azonban február 27-től március 13-ig semmit sem jegyeztek fel. Mindössze annyit tudunk erről az időről, hogy március elsején írt egy rövid periratot. Többi napjai, legalább is amennyire a feljegyzések mutatják, teljesen üresek voltak.

Hogy mi történt, mi akadályozta meg, hogy Kossuth Springfieldre menjen és lélek szerinti igaz testvérével, Lincolnnal találkozzék, csak találgatni lehet. A helyi politika szólt-e bele a dologba, vagy a város a fogadtatáshoz szükséges pénzt nem tudta talán előteremteni, vagy Kossuth közben elmondott beszédeinek valamelyike hűtötte volna le a kedélyeket, vagy talán a boldogtalan családi életet élő Lincoln magánéletében adta elő magát valami, aminek következtében újra magába rogyott, nem tudjuk.

A szomorú tény az, hogy bár ott voltak egymás közelében s bár Lincoln kereste a találkozás alkalmát, a világ történetének ez a két nagy, nemes alakja nem találkozott. Kossuth valószínűleg a nevet sem ismerte Lincolnnak addig, amíg mint az Egyesült Államok elnöke, munkája és vértanu halála által bele nem írta nevét nemcsak a történelembe, hanem az egész emberiség szívébe is.